

บทที่ 1

ประวัติวิชานิติเวชศาสตร์

การศึกษาในบทนี้ มีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาได้ทราบความเป็นมาและวิวัฒนาการของวิชานิติเวชศาสตร์ตั้งแต่ระยะแรกๆ จนถึงปัจจุบัน อันจะทำให้ให้นักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญของวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนต้องการให้นักศึกษาได้ทราบถึงวิวัฒนาการของวิชานี้ในประเทศไทยด้วย ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ที่จะนำวิชาไปใช้ในอนาคต

ในบทนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอน 1. ประวัติ
- ตอน 2. การสอนนิติเวชศาสตร์ในประเทศไทย
- ตอน 3. งานนิติเวชในประเทศไทย

ตอน 1. ประวัติ

ประวัติความเป็นมาของวิชานิติเวชศาสตร์นั้น มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางกฎหมาย และทางการแพทย์อย่างมาก ในระยะแรกๆ นั้นความรู้ทางนิติเวชศาสตร์ยังมิได้มีการรวบรวมเป็นระบบ คงแทรกอยู่ตามวิชาต่างๆ ในทางแพทย์และกฎหมายทั่วไป ซึ่งในสมัยโบราณนั้นผู้ใช้วิชาทั้งแพทย์และกฎหมายได้แก่ พระ หรือ หมอผี

นิติเวชศาสตร์ในยุคแรก ซึ่งถือว่าเป็นยุคเวทมนต์คาถานั้น ความรู้ทางนิติเวชศาสตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์นั้น กระจัดกระจายทั่วไปตามที่ต่างๆ ซึ่งพอจะนำมาสรุปไว้ได้ดังต่อไปนี้

ประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตศักราชนั้น ประวัติการแพทย์ของจีนนั้น จีนเริ่มรู้จักยาพิษ รู้จักฝิ่น และต่อมาราว 200 ปีก่อนคริสตศักราช รู้จักใช้กัญชาเป็นยาชาในการผ่าตัด

ประมาณ 1900-1700 ปีก่อนคริสตศักราชกษัตริย์บาบิโลนแห่งแคว้นเมโสโปเตเมียได้ออกกฎหมายที่เรียกว่าประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (The Code of Hammurabi) ซึ่งส่วนหนึ่งบัญญัติควบคุมการรักษาพยาบาลของแพทย์ไว้ด้วย เช่น บัญญัติว่า ถ้าแพทย์ผ่าตัดผู้ป่วยแล้วทำให้เกิดบาดแผลรุนแรงจนผู้ป่วยตาย หรือแพทย์ผ่าฝีที่ตาแล้วทำให้ผู้ป่วย

ดาบอดแพทย์ต้องถูกตัดมือ และยังมีบทบัญญัติต่ออีกว่า ถ้าแพทย์รักษาทาสแล้วทำให้ทาสนั้นตายลงต้องชดใช้ทาสใหม่ให้แก่นายทาส ถ้าฆ่าผีแล้วทำให้ทาสดาบอด ต้องชดใช้ค่าเสียหายเท่ากับครึ่งหนึ่งของราคาทาส นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับคำรักษาพยาบาลของแพทย์ไว้ด้วย ประมวลกฎหมายโบราณฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นกฎหมายเรื่องความประมาทของแพทย์ฉบับแรกของโลกและต่อมาอีกถึงประมาณ 3,000 ปี จึงมีกฎหมายทำนองนี้ในอาณาจักรโรมัน ใน ค.ศ. 1532 (พ.ศ. 2075) สมัยพระเจ้าคาร์ล ไกเซอร์ที่ 5

ในอินเดียโบราณมีกฎหมายเก่าแก่ คือ กฎหมายพระยามนู (Laws of Manu) หรือที่เราเรียกกันว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์นั้น ก็มีบทบัญญัติเรื่องสาธารณสุข และกฎหมายลักษณะพยาน โดยห้ามบุคคลบางประเภทไม่ให้พยานในศาล เช่น คนเมา คนวิกลจริต คนที่กำลังหิวกระหายและคนหุนาพิการ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์นี้ ปรากฏว่ามีกรอ้างอิงถึงในกฎหมายเก่าของไทยเรา (กฎหมายตรา 3 ดวงในรัชกาลที่ 1) อยู่ด้วยเช่นกัน และเป็นที่มาของกฎหมายไทยแทบทุกลักษณะกฎหมาย

ในประเทศเปอร์เซียโบราณ ก็มีกฎหมายควบคุมการประกอบอาชีพแพทย์โดยจำกัดการประกอบอาชีพแพทย์ให้อยู่ในเฉพาะคนบางชนชั้นเท่านั้น และมีกฎหมายกำหนดคำรักษาพยาบาลและกำหนดโทษสำหรับการประมาทเลินเล่อจากการประกอบวิชาชีพอีกด้วย

ประมาณ 1,500 ปีก่อนคริสตศักราช ในประเทศอียิปต์โบราณนั้น มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสารพิษ ปรากฏอยู่มากและเชื่อว่านักศัลยกรรมของอียิปต์บางองค์ ทำการทดลองเกี่ยวกับยาพิษด้วยพระองค์เองนอกจากนั้นยังเป็นที่ทราบกันดีว่าชาวอียิปต์ยังสามารถหาวิธีการเก็บรักษาศพไว้ไม่ให้เน่าเปื่อยได้ จนถึงปัจจุบันที่เรียกว่ามัมมี่อีกด้วย

ประมาณ 600 ปีก่อนคริสตศักราช ในอาณาจักรโรมันสมัย Numa Pompilius มีกฎหมายที่บังคับให้มีการผ่าศพหญิงตั้งครรภ์ ทันทีที่ทันใดภายหลังตาย เพื่อวัตถุประสงค์จะช่วยชีวิตเด็กในครรภ์นั้น และห้ามมิให้ฝังศพก่อนทำการผ่าศพ ต่อมากฎหมาย (ที่เรียกว่า Lex Comelia of Sulla -138-78 ก่อน ค.ศ.) กำหนดให้มีการควบคุมโสเภณี และถือว่าการทำแท้งมีโทษหนักแพทย์ที่รักษาผู้ป่วยตายจะต้องได้รับโทษ และเมื่อยูเลียสซีซาร์ (100-44 ปี ก่อน ค.ศ.) ถูกฆ่าตาย ก็มีแพทย์ทำการตรวจศพและพบบาดแผลถึง 32 แห่ง แต่มีเพียงบาดแผลเดียวเท่านั้นที่ทำให้ตาย คือบาดแผลที่ถูกแทงเข้าทรวงอกระหว่างซี่โครงซี่ที่ 1 และ 2

ในประเทศกรีก ฮิปโปเครติส (Hippocrates 460-355 ก่อน ค.ศ.) ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบันนั้น เป็นผู้ที่น่าหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแพทย์ และเป็นผู้ที่วางรากฐานในเรื่องของจริยธรรมของแพทย์ไว้ จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อว่า คำสาบานของฮิปโปเครติส (The Hippocratic Oath)

ประมาณศตวรรษที่ 5 เป็นต้นมา วิชานิติเวชศาสตร์เริ่มจะก่อตัวขึ้นบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่ถือว่ามีความรู้ที่แท้จริง เหตุการณ์ต่างๆ ต่อไปนี้เป็นเครื่องแสดงว่าเค้าโครงของวิชานี้กำลังเริ่ม

1. มีกฎหมายในรัฐเยอรมัน ขอมอบให้แพทย์ไปเป็นพยานให้ศาลเพื่อให้ไปอธิบายเรื่องบาดแผลและให้แพทย์เป็นผู้ตรวจบาดแผล ในช่วงศตวรรษที่ 5-10

2. มีกฎหมายลงโทษการทำแท้ง

3. ประมวลกฎหมายของอาณาจักรเยอรมัน กำหนดให้ศาลสั่งแพทย์ หรือเภสัชกรตรวจผู้ที่อ้างว่าป่วยไม่มาศาล และในกรณีฆาตกรรม ให้มีการตรวจศพเพื่อหาบาดแผลต่างๆ เพื่อให้ทราบว่าบาดแผลเหล่านั้นเกิดจากอาวุธอะไร (ค.ศ. 1100)

4. ในอิตาลีมีกฎหมายควบคุมการประกอบอาชีพแพทย์ โดยให้มีการสอบเพื่อเป็นแพทย์ (ค.ศ. 1140) และเมื่อสอบเป็นแพทย์ได้แล้ว ต้องสาบานตน

ใน ค.ศ. 1249 (พ.ศ. 1792) แพทย์ถูกเรียกไปเป็นพยานในศาลในกรณีแท้งลูก (ที่ Bologna) และจากปลายศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา แพทย์ที่ Bologna ต้องเกี่ยวข้องกับกรตรวจบาดแผลและตรวจยาพิษด้วย และมีการผ่าศพตรวจทั่วไปในอิตาลี เพราะเมืองต่างๆ มีกฎหมายให้แพทย์ต้องไปเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในศาล

ค.ศ. 1209 (พ.ศ. 1752) พระสันตปาปาอินโนเซนต์ที่ 3 ได้แต่งตั้งให้แพทย์ไปให้การในศาลเพื่ออธิบายสาเหตุที่เกิดบาดแผล

ค.ศ. 1234 (พ.ศ. 1777) พระสันตปาปาเกรกอรีที่ 9 ได้รวบรวมคำวินิจฉัยของพระสันตปาปา และคำตัดสินของสังฆสภาในสมัยนั้นไว้ ซึ่งการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ต้องอาศัยพยานทางแพทย์ เช่นปัญหาการแต่งงาน, การหย่อนสมรรถภาพทางเพศ การคลอด การแท้ง เป็นต้น

ค.ศ. 1582 (พ.ศ. 2125) พระสันตปาปา เกรกอรีที่ 12 ได้รวบรวมและเรียบเรียงงานของสันตปาปาเกรกอรีที่ 9 ขึ้นใหม่ ขอมอบความเห็นของแพทย์เป็นผู้ชำนาญ

5. ในเยอรมัน มีกฎหมายบัญญัติให้แพทย์ต้องมาเป็นพยานในกรณีที่มีการตายโดยวิธีรุนแรง (ค.ศ. 1507)

ใน ค.ศ. 1532 (พ.ศ. 2075) มีกฎหมายที่เรียกว่า Constitutio Criminalis Carolina ออกใช้บังคับทั่วอาณาจักรเยอรมัน กฎหมายนี้ครอบคลุมถึงเรื่อง การทำร้ายร่างกาย ฆาตกรรม ฆ่าเด็ก ฆ่าตัวตาย ทำแท้ง ปกปิดการตั้งครุฑ แขนงคอตาย จมน้ำตาย การประกอบวิชาชีพโดยประมาท ความรุนแรงของบาดแผล และอื่นๆ นอกจากนั้นยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการตรวจอาชญากร การตรวจผู้กระทำผิดที่วิกลจริตอีกด้วย กฎหมายฉบับนี้แพร่หลายไปในประเทศยุโรปอื่นๆ ด้วยในระบอบนี้ความเห็นของแพทย์ในคดีอาญา ได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยเฉพาะในคณะแพทยศาสตร์

6. ในฝรั่งเศส จากศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา ก็มีการยอมรับพยานผู้ชำนาญทางแพทย์ แพทย์และหมอดำแยจะถูกเรียกไปเป็นพยานในศาล ในกรณีที่มีการตรวจบาดแผล ตรวจอาวุธ ตรวจยาพิษ และพิสูจน์การตั้งครรภ์

ใน ค.ศ. 1374 (พ.ศ. 1917) สันตปาปาประทานสิทธิในการผ่าศพ กับ Faculty of Montpellier

ต่อมา Ambroise Pare (ค.ศ. 1510-1590) ศัลยแพทย์ที่มีชื่อเสียงได้เขียนตำราซึ่งอธิบายความรู้ทางนิติเวชศาสตร์ไว้หลายประการ เช่น บาดแผลจากกระสุนปืน การหาตำแหน่งของหัวกระสุนปืนในร่างกาย การตายจากบาดแผล การตายของทารกอย่างกระทันหัน ตำรานี้ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1575 (พ.ศ. 2118) และท่านผู้นี้ยังเป็นคนแรกในฝรั่งเศสที่ทำการชันสูตรพลิกศพ โดยการผ่าศพ ในปี ค.ศ. 1562 (พ.ศ. 2105) ต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็น บิดาของวิชานิติเวชศาสตร์ของฝรั่งเศส

ใน ค.ศ. 1597 (พ.ศ.2140) Codronchius ได้เขียนตำราออกมาให้ชื่อว่า Methodus testificandi (Method of testifying) เกี่ยวกับการให้ความเห็นเรื่องบาดแผล การเกิดพิษ ความผิดทางเพศ และอธิบายถึงรูปแบบของการเขียนรายงานด้วย

ในปลายศตวรรษที่ 16 นี้ นับว่าเป็นยุคที่มีการตื่นตัวในวิชานิติเวชศาสตร์ทั่วไปในยุโรปมีหนังสือและตำราเกี่ยวข้องกับปัญหาทางนิติเวชเกิดขึ้นมากมาย

เริ่มศตวรรษที่ 17 ถือกันว่าเป็นยุคที่วิชานิติเวชศาสตร์เริ่มต้นเป็นวิชาเอกเทศขึ้นมาแยกจากวิชาแพทย์สาขาอื่นๆ โดยลำดับเหตุการณ์สำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

ค.ศ. 1606 (พ.ศ. 2149) มีตำราที่ชื่อว่า Chirurgia Forensis ตีพิมพ์ที่เมือง Chelone และต่อมา ค.ศ. 1614 (พ.ศ.2157) Castro แพทย์เชื้อสายอิว-โปรตุเกส ที่อยู่ในเมืองฮัมบวร์ก ได้รับการแต่งตั้งจากกษัตริย์ให้เป็นผู้ชำนาญทางนิติเวชศาสตร์ ได้พิมพ์หนังสือ Medicus Politicus มีเนื้อหาเกี่ยวกับพยานทางการแพทย์ บาดแผล อาการแสดงของคนถูกยาพิษ ฯลฯ

ค.ศ. 1621 (พ.ศ. 2164) Paolo Zacchia ได้พิมพ์ตำรานิติเวชศาสตร์ขึ้นครั้งแรก ท่านผู้นี้เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาแพทย์จากมหาวิทยาลัยโรม ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นแพทย์ประจำพระองค์ของพระสันตปาปา อินโนเซนต์ที่ 10 และพระสันตปาปาอะเล็กซานเดอร์ที่ 7 และเป็นผู้ถวายความเห็นทางนิติเวชศาสตร์แก่พระสันตปาปาทั้งสอง ในการที่พระสันตปาปาจะทรงวินิจฉัยปัญหากฎหมายของศาสนจักร ตำราของเขาเป็นหนังสือขนาดใหญ่หลายเล่ม และได้รับการตีพิมพ์ถึง 10 ครั้ง ครั้งสุดท้ายตีพิมพ์หลังจากเขาตายไปแล้วถึง 115 ปี ท่านผู้นี้ต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็น บิดาแห่งวิชานิติเวชศาสตร์สมัยปัจจุบัน

ค.ศ. 1638 (พ.ศ. 2181) Ludwig Von Hoernigk แห่งเยอรมัน ได้ตีพิมพ์หนังสือว่าด้วยเรื่องกฎหมายและแพทย์ ให้ชื่อว่า Politica Medica

ค.ศ. 1650 (พ.ศ. 2193) Michaelis ในเยอรมันได้ทำการสอนวิชานิติเวชศาสตร์เป็นวิชาเอกเทศเป็นครั้งแรกในมหาวิทยาลัยไลพ์ซิก และก็มีผู้สอนต่อๆกันมาที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้จนมีตำรับตำราที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นในระยะต่อๆ มาอีกมาก

ค.ศ. 1667 (พ.ศ. 2210) Swammerdam พบว่าปอดของทารกที่มีการหายใจจะลอยน้ำ และต่อมาอีก 4 ปี Johann Schreyer ก็นำเอาวิธีการนี้ไปใช้พิสูจน์ทารกในครรภ์เด็กหญิงชวาวา อายุ 15 ปี ถูกกล่าวหาว่าฆ่าทารก ผลการพิสูจน์ปอดทารกงมน้ำ แสดงว่าเป็นทารกตายคลอด เด็กหญิงจำเลยได้รับการปล่อยตัวพ้นข้อหาไป

ในศตวรรษที่ 18 วิชานิติเวชศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสาขาวิชาเอกเทศสาขาหนึ่งในประเทศเยอรมันได้มีการตั้งศาสตราจารย์ในวิชานิติเวชศาสตร์และมีการเรียนการสอนกัน ในมหาวิทยาลัยทั่วไป มีตำราและอาจารย์ในวิชาที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นหลายคน

Antoine Louis (ค.ศ.1723-92) ในฝรั่งเศส ทำหน้าที่เป็นแพทย์ผู้ชำนาญของศาลถึง 30 ปี และเป็นคนแรกที่สอนวิชานิติเวชศาสตร์ และวิชาสาธารณสุขในฝรั่งเศส เขาได้เขียนและตีพิมพ์ตำราทางนิติเวชศาสตร์ไว้หลายเล่ม และเป็นผู้ที่อธิบายพยาธิสภาพของสมองแบบสะท้อนกลับ (Contre coup) ไว้ใน ค.ศ. 1772 (พ.ศ.2315)

ใน ค.ศ. 1737 (พ.ศ.2280) มีระเบียบกำหนดให้แพทย์ทุกคนในรัสเซียต้องเข้าร่วมในการสืบสวนทางนิติเวชด้วย

ใน ค.ศ. 1782 (พ.ศ. 2325) มีวารสารนิติเวชศาสตร์ฉบับแรกออกในเบอร์ลิน

หนังสือนิติเวชศาสตร์เล่มแรกที่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษพิมพ์ใน ค.ศ. 1788 (พ.ศ. 2331) นั้นแปลมาจากหนังสือของ Faselius แห่งเมืองเจนีวาซึ่งตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1767 แปลโดย Samuel Farr

ค.ศ. 1791 (พ.ศ.2334) ชาวอังกฤษคนแรกที่ได้ทำการบรรยายวิชานิติเวชศาสตร์ขึ้นในมหาวิทยาลัยเอดิงเบอโร คือ แอนครูดันแคน และปีต่อมาได้พิมพ์คำบรรยายขึ้นชื่อว่า Heads of Lectures on Medical Jurisprudence

ค.ศ. 1792 (พ.ศ. 2335) ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายกำหนดให้มีตำแหน่งหัวหน้าภาควิชานิติเวชศาสตร์ ในคณะแพทยศาสตร์ทุกแห่ง

สำหรับนิติเวชศาสตร์ในศตวรรษที่ 19 นั้น เริ่มด้วยมีการแต่งตั้งหัวหน้าภาควิชานิติเวชศาสตร์ในกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยเอดิงเบอโร ในปี ค.ศ. 1807

(พ.ศ.2350) และผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคนแรกก็คือ แอนดรูว์ตันแคน ลูกชายของผู้ที่ทำการบรรยาย วิชานี้เป็นครั้งแรกเมื่อ 16 ปีที่แล้วมานั้นเอง และระหว่าง ค.ศ. 1832-1833 คณะแพทย์ทุกแห่ง ในสหราชอาณาจักรจะมีการบรรยายวิชาสัตวศาสตร์อยู่ด้วย และใน ค.ศ. 1833 (พ.ศ. 2376) วิชาสัตวศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเอดินเบอระถือเป็นวิชาบังคับและใน ค.ศ. 1816 ได้มีการ ตีพิมพ์ตำราสัตวศาสตร์เล่มแรกที่แต่งโดยชาวอังกฤษ คือ George Edward Male ตำรา เล่มนี้มีผู้ใช้กันอย่างกว้างขวาง จนผู้แต่งก็ได้รับการยกย่องว่า เป็นบิดาของวิชาสัตวศาสตร์ ของอังกฤษ

ในฝรั่งเศส Orfila (1787-1853) ผู้ซึ่งจบการศึกษาแพทย์ใน ค.ศ. 1811 (พ.ศ. 2354) จาก มหาวิทยาลัยปารีส ได้พิมพ์ตำราเกี่ยวกับพิษวิทยาออกมาใน ค.ศ. 1813 และเป็นผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านนี้เป็นอย่างมาก เขาได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจหาพิษในคดีฆาตกรรมรายหนึ่ง เขาสามารถแสดงการตรวจพบสารหนูจากอวัยวะภายในของผู้ตาย เขาเป็นคนแรกที่พิสูจน์ ว่าโลหะที่เป็นพิษนั้นนอกจากถูกดูดซึมเข้าร่างกายทางระบบทางเดินอาหารแล้ว ยังไปอยู่ที่อวัยวะภายในอื่นๆ ด้วย ซึ่งเราอาจหาได้รวมทั้งคำนวณปริมาณของมันได้ด้วย นับว่าท่าน ผู้นี้เป็นผู้บุกเบิกงานในทางพิษวิทยาให้พัฒนาออกไปเป็นอย่างมาก ต่อมาใน ค.ศ. 1823 (พ.ศ. 1266) เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์ในวิชาสัตวศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย ปารีส ชาวฝรั่งเศสที่นับว่ามีความสำคัญในสมัยนี้อีกคนหนึ่งคือ Ambroise Tardieu (1818-1879) ผู้นี้เป็นศิษย์ของ Orfila เป็นผู้ที่ยธิบายจุดเลือดออกที่พบในศพไว้ จนกระทั่งปัจจุบัน เราเรียกจุดเลือดออกเหล่านั้นว่า Tardieu's spot (พบได้ในศพที่ตายจากการขาดอากาศเป็น ส่วนใหญ่)

ใน ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2372) มีวารสารสัตวศาสตร์ฉบับแรกออกในปารีส

ในสหรัฐอเมริกา James S. Stringham (ค.ศ. 1775-1817) เป็นคนแรกที่ บรรยายวิชาสัตวศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1804 (พ.ศ.2347) และได้รับแต่งตั้งให้ เป็นศาสตราจารย์ในวิชาสัตวศาสตร์เป็นคนแรกใน ค.ศ. 1813 (พ.ศ. 2456) ที่คิงส์คอลเลจ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย) และในปีต่อมาก็ได้แต่งตำราสัตวศาสตร์ขึ้น แต่คนแรก ที่ตีพิมพ์ตำราสัตวศาสตร์ขึ้นในอเมริกา คงได้แก่ เบนจามินรัช (Benjamin Rush 1745-1813) ซึ่งตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1811 (พ.ศ.2354) และต่อๆ มา ก็มีการเรียนการสอน และตำราทางสัตว ศาสตร์เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ จนปัจจุบัน

ใน ค.ศ. 1850 (พ.ศ.2393) ได้มีการออกวารสารสัตวศาสตร์เป็นฉบับแรกในอเมริกา

ในปลายศตวรรษที่ 19 นี้ นับว่าเป็นระยะเริ่มแรกของวิชาพิษสุนักรู้นั้น ซึ่งวิชาเคมี ได้เข้ามามีบทบาททางด้านการตรวจหาพิษอยู่ก่อนแล้วในด้านพิษวิทยา ในด้านการพิสูจน์

ตัวบุคคลนั้น วิชาการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือเริ่มมีผู้นำมาใช้ โดยเริ่มแรกในปี ค.ศ. 1877 (พ.ศ. 2410) William Herschel ชาวอังกฤษที่รับราชการอยู่ในประเทศอินเดียได้ขออนุญาตใช้การพิมพ์ลายนิ้วมือกับนักโทษในเรือนจำ โดยเชื่อว่าลายพิมพ์นิ้วมือจะป้องกันการสับเปลี่ยนตัวนักโทษ แต่เขาไม่ได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการ ความจริงเขาใช้ลายพิมพ์ทั้งมือ (Hand prints) ของคนพื้นเมืองอินเดียเป็นหลักฐานในการทำสัญญาต่างๆ มาตั้งแต่ ค.ศ.1858 (พ.ศ. 2401) แล้ว และเขาเชื่อว่าลายเส้นต่างๆ บนฝ่ามือ นั้น จะไม่เปลี่ยนแปลงไปเลยตลอดชีวิตของแต่ละคน แต่เขาก็มิได้ตีพิมพ์งานที่เขาศึกษาไว้เลย จนอีก 3 ปีต่อมาใน ค.ศ. 1880 (พ.ศ. 2413) Henry Faulds แพทย์มีชื่อนารีชาวสก๊อต ซึ่งทำงานอยู่ในญี่ปุ่น ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับลายพิมพ์นิ้วมือ และได้เสนอว่าเป็นประโยชน์ในการใช้ตรวจหาเพื่อพิสูจน์ตัวอาชญากรได้ เขาได้เขียนจดหมายถึงบรรณาธิการวารสาร Nature แสดงให้เห็นว่าเขาได้ศึกษาเรื่องนี้มาเป็นเวลานานแล้ว บุคคลทั้งสองจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นคนแรกที่เห็นคุณค่าของลายพิมพ์นิ้วมือในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

ในอเมริกา Thomas Taylor นับว่าเป็นคนแรกที่ตีพิมพ์บทความที่เสนอว่า ลายพิมพ์นิ้วมืออาจมีประโยชน์ในการพิสูจน์ตัวอาชญากรในวารสาร American Journal of Microscopy เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2410

ในอเมริกาได้ Jaun Vucetice ชาวอาเจนตินา ได้ศึกษาลักษณะลายพิมพ์นิ้วมือ และได้สร้างระบบในการแบ่งประเภทของลายพิมพ์นิ้วมือ จนเป็นที่ยอมรับเป็นทางการขึ้นในปี ค.ศ.1891 (พ.ศ.2434) และเป็นหลักสำคัญของระบบการแยกประเภทลายพิมพ์นิ้วมือที่ใช้กันอยู่ในประเทศกลุ่มลาตินอเมริกัน และหลายประเทศในยุโรปจนถึงปัจจุบันนี้ ถัดมาอีก 1 ปี (ค.ศ. 1892) นักชีววิทยาชาวอังกฤษ Francis Galton ผู้ซึ่งได้ศึกษาต่อจากงานของ Herschel ได้ตีพิมพ์ตำราเกี่ยวกับลายพิมพ์นิ้วมือขึ้น นับว่าเป็นตำราเล่มแรกเกี่ยวกับการศึกษาลายพิมพ์นิ้วมือ ในตำราเล่มนี้อ้างว่า ลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคลทุกคนจะไม่มีเหมือนหรือมีลวดลายซ้ำกันเลย และจะไม่เปลี่ยนแปลงจนตลอดชีวิต นอกจากนั้น ยังมีระบบการแยกประเภทลายพิมพ์นิ้วมือไว้ด้วย แต่ไม่สะดวกที่จะนำไปใช้ในทางปฏิบัติจนกระทั่งต่อมา Edward Richard Henry ผู้ซึ่งทำงานสืบต่อจาก Herschel ในอินเดียได้จัดทำระบบจำแนกลายพิมพ์นิ้วมือขึ้นใหม่ โดยอาศัย งานของ Herschel และ Galton เป็นพื้นฐานและเป็นที่ยอมรับกัน สำนักงานสก๊อตแลนด์ชาร์ด ในลอนดอนนำเอาระบบนี้ไปใช้เป็นทางราชการใน ค.ศ. 1901 และต่อมาแพร่หลายไปหลายประเทศรวมทั้งในสหรัฐอเมริกาด้วย

ในประเทศออสเตรีย Hans Gustav Gross (ค.ศ. 1847-1915) นักกฎหมายเป็นผู้ที่ทำงานด้านสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม ได้นำคำว่า Kriminalistik (ภาษาอังกฤษ คือ Criminalistics) มาใช้ใน ค.ศ. 1893 (พ.ศ. 2436) อาจนับได้ว่าเป็นผู้ให้กำเนิดวิชาการพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบัน และใน ค.ศ. 1895 (พ.ศ.2438) Sigmund Freud (ค.ศ.1856-1936) และ Joxf Breuer (ค.ศ.1842-1925) ได้เป็นผู้วางรากฐานการรักษาโรคทางจิตเวชและได้เสนอทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่มีชื่อเสียง ทำให้วิชาจิตเวชพัฒนาไปมาก และส่วนหนึ่งของจิตเวชที่เกี่ยวกับกฎหมาย (Forensic Psychiatry) ก็ได้รับการพัฒนากว้างขวางขึ้นด้วย ต่อมาใน ค.ศ. 1900 (พ.ศ. 2443) Karl Landsteiner (ค.ศ.1868-1943) พยาธิแพทย์แห่งกรุงเวียนนา ก็ได้เป็นผู้พบหมู่เลือดระบบเอบีโอ ซึ่งนอกจากจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าทางวิชาแพทยสาขาอื่นๆ อีกเป็นอันมากแล้วยังได้มีการนำเอาระบบหมู่เลือดนี้มาใช้ตรวจพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ลูกอีกด้วย ซึ่งเป็นรากฐานของวิชา Forensic Serology ซึ่งมีความก้าวหน้าออกไปมากในปัจจุบัน จนต่อมาถึงปี ค.ศ. 1930 (พ.ศ.2473) ท่านได้รับรางวัลโนเบลด้วย

ในศตวรรษที่ 20 เนื่องจากวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ ก้าวหน้าไปมาก วิชานิติเวชศาสตร์ก็ได้รับผลจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ขยายขอบข่ายของวิชานี้ออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น วิชาการพิสูจน์หลักฐานก็ขยายขอบเขตออกไปมีเครื่องมือใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในงานพิสูจน์หลักฐานเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานที่ปฏิบัติงานทางพิสูจน์หลักฐานได้ถูกจัดตั้งขึ้นมากมายในหลายประเทศ จากความก้าวหน้าทางวิชาการในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกสาขา จึงนำไปสู่การรวมตัวของนักวิทยาศาสตร์ด้านพิสูจน์หลักฐานและแพทย์นิติเวช นักกฎหมาย ตั้งกลุ่มวิชาการที่มีชื่อว่า นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Sciences) ขึ้นดังได้กล่าวมาแล้วในตอนแรก

ตอน 2 การสอนนิติเวชศาสตร์ในประเทศไทย

วิชานิติเวชศาสตร์ ที่มีการนำมาสอนกันครั้งแรกในประเทศไทย เรียกชื่อว่าวิชา “นิติเวชวิทยา” โดยเริ่มสอนในโรงเรียนแพทย์ก่อน เมื่อ พ.ศ. 2456 ซึ่งในขณะนั้น ประเทศไทยมีโรงเรียนแพทย์เพียงแห่งเดียวและสอนถึงระดับประกาศนียบัตรเท่านั้น

โรงเรียนแพทย์แห่งแรกของประเทศไทย ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นที่ “ศิริราชพยาบาล” ใน พ.ศ.2432 ต่อมาในปี พ.ศ. 2436 ตั้งชื่อว่า “โรงเรียนแพทยากร” และเมื่อปี พ.ศ. 2443 ได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า “ราชแพทยาลัย” หลักสูตรการศึกษาแพทย์ของโรงเรียนแห่งนี้ในระยะแรกกำหนดไว้ 3 ปี และต่อมาเพิ่มเป็น 4, 5, และ 6 ปี จนถึงระดับปริญญา เมื่อภายหลังที่โรงเรียนนี้ได้เข้าร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว เป็น “คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล” ปัจจุบันสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล

ในช่วงที่มีการปรับปรุงขยายหลักสูตรจาก 4 ปี เป็น 5 ปี นั้น ได้มีการนำวิชาใหม่ มาเรียนเพิ่มขึ้นและวิชา “นิติเวชวิทยา” เป็นวิชาหนึ่งที่มีการนำมาสอนในชั้นปีที่ 4 (เพราะ ชั้นปีที่ 5 เป็นปีที่ทำการฝึกหัดภาคปฏิบัติอย่างเดียว) โดยผู้สอนได้แก่ ร.อ.ชื่น พุทธิแพทย์ ซึ่งเพิ่งสำเร็จการศึกษาแพทยมาจากประเทศอังกฤษ ท่านผู้นี้ต่อมาได้รับพระราชทานยศ และราชทินนามเป็น พล.ต.พระยาดำรงแพทยคุณ และได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ ท่านได้สอนวิชา “นิติเวชวิทยา” ในหลักสูตรแพทย์ประกาศนียบัตรจนถึง พ.ศ. 2466 ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต โดยไม่มีวิชา “นิติเวชวิทยา” อยู่ในหลักสูตรใหม่ การศึกษาวิชานี้จึงหยุดชะงักไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ต่อมาถึงปี พ.ศ. 2487 อาจารย์สงกรานต์ นิยมเสน ผู้ซึ่งได้รับทุนฮุมโบลท์ ไปศึกษา ต่อในประเทศเยอรมันและได้รับการฝึกอบรมวิชานี้จากเยอรมันด้วย กับมารับราชการใน แผนกพยาธิวิทยา ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชานี้ ท่านจึงได้เริ่มทำการบรรยายพิเศษแก่นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ในเทอม 3 สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง โดยที่ขณะนั้นท่านรับผิดชอบสอนวิชาปรสิตวิทยาในแผนกพยาธิวิทยา และต่อมาท่านก็ บรรยายติดต่อกันทุกปีจนถึงปีการศึกษา 2489-90 ก็มีการสอบไล่ในวิชานี้ด้วยจนในที่สุดวิชา นิติเวชวิทยาได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรของแพทยศาสตรบัณฑิต

นอกคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล อาจารย์สงกรานต์ ได้รับเชิญไปสอนวิชานี้ ในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาชีพหลายแห่ง ซึ่งยังคงมีการสอนวิชานี้กันต่อมา มาจนถึงปัจจุบัน เช่น โรงเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนสืบสวนกรมตำรวจ คณะนิติศาสตร์และ คณะรัฐศาสตร์ ทั้งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทรวง ยุติธรรมในหลักสูตรอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา กรมอัยการในหลักสูตรอบรม อัยการผู้ช่วยเป็นต้น

ต่อมาท่านอาจารย์สงกรานต์ นิยมเสน ได้รับการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์คนแรก ในวิชานี้ และท่านเป็นผู้ผลักดันให้มีการตั้งภาควิชานิติเวชวิทยา ขึ้นในคณะแพทยศาสตร์ และศิริราชพยาบาล และท่านได้เป็นหัวหน้าภาควิชาคนแรกของภาควิชา ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อ เป็นภาควิชานิติเวชศาสตร์และวิชานิติเวชวิทยาเปลี่ยนเป็นวิชานิติเวชศาสตร์ เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การบัญญัติศัพท์ที่ใช้กันทั่วไป

ปัจจุบันนี้ วิชานิติเวชศาสตร์ เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรของคณะแพทยศาสตร์ทุกแห่ง และเป็นวิชาที่มีการเรียนการสอนในคณะนิติศาสตร์เกือบทุกแห่ง รวมทั้งของมหาวิทยาลัย เอกชนด้วย นอกจากนั้นยังมีสอนในคณะพยาบาลศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์และคณะ สาธารณสุข ของบางมหาวิทยาลัยอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระของวิชานี้ที่สอนกันอยู่ในที่ ต่างๆ นั้น อาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิชาชีพ แต่ละประเภท ส่วนเนื้อหาสาระของ

วิชานิติเวชวิทยา ที่อาจารย์สงกรานต์นำมาสอนในสถาบันต่างๆ นั้นมีลักษณะคล้ายกันทุกแห่งตามที่ปรากฏในตำรานิติเวชวิทยาของท่านนั้น อาจประมาณได้ดังนี้คือ

เนื้อหาเกี่ยวกับนิติพยาธิวิทยามีประมาณร้อยละ 75 มีเรื่อง การพิสูจน์บุคคล การชันสูตรพลิกศพ และการตายโดยผิดธรรมชาติต่างๆ

เนื้อหาเกี่ยวกับการตรวจวัตถุพยาน คือการตรวจเลือด ตรวจเส้นผม ตรวจคราบอสุจิ และการพิสูจน์บุตรรวมกันประมาณร้อยละ 10

เรื่องความผิดทางเพศ และความวิปริตทางเพศประมาณร้อยละ 10

เรื่องการพิสูจน์ความเมาและเวชศาสตร์การจราจรมีประมาณร้อยละ 5

จากการที่ท่านศาสตราจารย์สงกรานต์ นิยมเสน ได้เป็นผู้ริเริ่มการสอนนิติเวชศาสตร์ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2487 จนกระทั่งมีการสอนติดต่อกันมาจนปัจจุบัน ทั้งยังมีการกระจายการสอนออกไปอีกในหลายสถาบัน ประกอบกับท่านมีผลงานทางด้านบริการต่างๆ พร้อมกันไปด้วย จึงสมควรอย่างยิ่งที่ ศาสตราจารย์สงกรานต์ นิยมเสน จะได้รับเกียรติว่าเป็น บิดาแห่งวิชานิติเวชศาสตร์ในประเทศไทย

ตอน 3. งานนิติเวชในประเทศไทย

งานนิติเวช หมายถึงกิจกรรมทางนิติเวชที่นำความรู้ทางนิติเวชศาสตร์ไปให้บริการแก่คนทั่วไป เช่น การชันสูตรพลิกศพ การเป็นพยานศาล การตรวจบาดแผล เป็นต้น

งานนิติเวชที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น เป็นเพราะมีการพัฒนาระบบกฎหมาย และการแพทย์แผนปัจจุบันเกิดขึ้น

ในสมัยโบราณ ปรากฏหลักฐานในกฎหมายตราสามดวง (ซึ่งเป็นกฎหมายที่ชำระสะสางรวบรวมมาจากกฎหมายเก่าดั้งเดิมสมัยกรุงศรีอยุธยา) ในรัชการที่ 1 ว่า การตรวจพิสูจน์บาดแผล การชันสูตรพลิกศพ เหล่านั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีชื่อเรียกว่า “นายพะท่ามระง” ดังข้อความในพระไอยการลักษณะวิวาทคำตักัน ดังนี้

“21 มาตราหนึ่ง ทวยราชฎรวิวาทคำตักัน มายังแพ่งให้กฎหมายบาทเจบไซ้ ให้ นายพะท่ามระงดูบาทเจบจงถ่องแท้ถ้าแลเจบปวดด้วยมือไม้เหล็กอดิ แคลงประการใดก็ดี ให้ดูจงถ่องแท้ ถ้ามิเข้าใจให้บอกกล่าวร่ำเรียน ถ้าอวครู้คิดไซ้บาดเจบเจบนั้นตกอยู่แก่นายพะท่ามระง ผู้คุมนั้นสองส่วน ตกแก่ภูคาตผู้ตราค่านั้นส่วนหนึ่ง ถ้าตีฟันแทนกันมิตายให้นายพะท่ามระง เอาตัวมาตราบาทเจบไว้ ถ้าตายไซ้ให้ไปดูถึงที่นั้น”

ในระยะต่อมา เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาระบบกฎหมายก็ได้มีการพัฒนา มาโดยลำดับรวมทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันได้เข้ามาในประเทศไทยและได้รับความนิยมาจก ประชาชนแพร่หลายขึ้นมากมาย ซึ่งมีผลให้งานนิติเวชศาสตร์ เปลี่ยนแปลงและพัฒนา มาโดยลำดับ ดังต่อไปนี้

วิวัฒนาการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับงานนิติเวช มีดังต่อไปนี้

1. พ.ศ. 2440 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่กำหนดให้ กรมการอำเภอ เป็นพนักงานชั้นสูตรบาดแลรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพด้วย

2. พ.ศ. 2457 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 กฎหมาย ฉบับนี้กำหนดให้ พนักงานชันสูตรพลิกศพ ประกอบด้วย กรมการอำเภอคนหนึ่ง กำนันคนหนึ่ง และแพทย์ประจำตำบล อีกคนหนึ่งทำหน้าที่ร่วมกัน

3. พ.ศ. 2478 ได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ต่อมาจนถึงปัจจุบันและจากกฎหมาย ฉบับนี้ แพทย์ต้องเข้าไปมีบทบาทร่วมชันสูตรพลิกศพ ตรวจบาดแผล เป็นพยานต่อพนักงาน สอบสวน และศาล

4. ตั้งแต่ พ.ศ. 2466 เป็นต้นมามีการประกาศใช้กฎหมายที่ควบคุมการประกอบ วิชาชีพทางการแพทย์ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการแพทย์อื่นๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิด การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กฎหมายในกลุ่มนี้เกิดขึ้น

ในด้านการแพทย์แผนปัจจุบัน เมื่อได้ตั้งโรงพยาบาลศิริราชขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2431 แล้ว ก็ได้มีการสร้างโรงพยาบาลอื่นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โรงพยาบาลต่างๆ เหล่านี้ ย่อมให้บริการ ต่างๆ แก่ประชาชน รวมทั้งงานนิติเวชด้วย ในระดับต่างๆ กัน โรงพยาบาลที่เกี่ยวกับงานนิติเวช ในระยะเริ่มแรก มีดังต่อไปนี้

1. โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2432 ครั้งแรกชื่อว่า โรงพยาบาล คนเสียจริตปากคลองสาน โรงพยาบาลนี้ แรกตั้งได้นำคนเสียจริต 30 คนมาไว้รวมกันและ ต่อมาก็ทำการควบคุมผู้ป่วยโรคจิตที่มีคดีด้วย แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนี้ ก็ต้อง ปฏิบัติงานในด้านนิติจิตเวชด้วย

2. ในระยะต่อมางานนิติจิตเวชในโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา มีปริมาณมากขึ้น ทางกระทรวงสาธารณสุข จึงได้จัดตั้ง โรงพยาบาลนิติจิตเวชขึ้นอีกแห่งหนึ่งใน พ.ศ. 2513 เพื่อให้บริการทางด้านนิติจิตเวชโดยเฉพาะ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์

3. โรงพยาบาลกลาง ของ กทม. ตั้งขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2441 มีชื่อในครั้งแรกว่า โรงพยาบาลพลตระเวนแต่ชาวบ้านเรียกกันว่า โรงพยาบาลหญิงหาเงิน เพราะรักษาผู้ป่วยที่เป็นกามโรคเป็นส่วนใหญ่ และอีกชื่อหนึ่งเรียกกันว่า โรงพยาบาลวัดโคก โรงพยาบาลนี้จะให้บริการในเรื่องการชันสูตรบาดแผล ชันสูตรพลิกศพ ซึ่งเป็นงานนิติเวชโดยตรง

4. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จัดตั้งใน พ.ศ. 2457 โดยสภาอากาศไทย ซึ่งในขณะนั้นมีชื่อว่า สภาอุณาโลมแดง ในระยะแรกแม้ยังไม่ได้เป็นโรงเรียนแพทย์ก็ให้บริการทางนิติเวชร่วมไปกับการรักษาพยาบาลด้วย โดยรับทำการชันสูตรบาดแผล ตรวจชันสูตรพลิกศพต่างๆ ปัจจุบันเป็นคณะแพทยศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. โรงพยาบาลศิริราช แม้จะเป็นโรงเรียนแพทย์และมีการสอนวิชา “นิติเวชวิทยา” ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยก็ตาม การให้บริการทางนิติเวชที่ทำอย่างจริงจังเหมือนโรงพยาบาลกลาง เพิ่งจะเริ่มใน พ.ศ.2495 โดยมีระเบียบการรับผู้ป่วยที่มีคดีเข้ารักษาพยาบาลรับศพที่ส่งจากพนักงานสอบสวนเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพ

งานนิติเวช ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาติไทย ที่มีอาจารย์หลายคนของศิริราชเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยก็คือ การชันสูตรพระบรมศพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลที่สวรรคตโดยต้องอาวุธปืนในที่บรรทมในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2489 และอาจารย์สงกรานต์ นิยมเสน ซึ่งเป็นกรรมการชันสูตรพระบรมศพด้วยผู้หนึ่ง ได้เสนอต่อคณะกรรมการให้มีการทดลองยิงศพ และคณะกรรมการได้อนุมัติ จึงได้มีการทดลองยิงศพเกิดขึ้น การทดลองครั้งนั้นนับได้ว่าเป็นการทดลองทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่นำผลมาใช้ให้ความเห็นต่อศาลเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ปัจจุบันนี้ เครื่องมือเครื่องใช้ตรวจพระบรมศพ ตลอดจนฉนวนหุ้มที่เป็นบาดแผลจากการทดลองยิง รวมทั้งกะโหลกศีรษะที่ใช้ทดลองยิงถูกเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ของภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

6. โรงพยาบาลตำรวจ เปิดบริการใน พ.ศ. 2495 นับเป็นโรงพยาบาลที่สร้างขึ้นเพื่อบริการทางนิติเวชโดยเฉพาะ เพราะสังกัดอยู่ในกรมตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจจึงนับว่าให้บริการเช่นเดียวกับโรงพยาบาลกลางในสมัยแรกที่เป็นโรงพยาบาลพลตระเวนนั่นเอง

จากแผนกนิติเวชวิทยาของโรงพยาบาลตำรวจ ปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นสถาบันนิติเวชวิทยา ไปขึ้นกับสำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจโดยตรง ทำหน้าที่ให้บริการทางด้านนิติเวชหลายอย่าง โดยเฉพาะบริการทางด้าน การตรวจชันสูตรพลิกศพเป็นงานหลัก ส่วนโรงพยาบาลตำรวจให้บริการทางด้าน การชันสูตรบาดแผล

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว งานนิติเวชศาสตร์ในประเทศไทยในปัจจุบัน มีบริการของสถาบันทางการแพทย์ต่างๆ ทั่วประเทศให้บริการอยู่ ดังต่อไปนี้

1. การชันสูตรพลิกศพ และการตรวจศพกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประเภทต่างๆ เป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน ดังนั้น แพทย์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ย่อมจะเป็นผู้ให้บริการทางด้านนี้

2. การชันสูตรบาดแผล ผู้เสียหาย และผู้ต้องหา รวมทั้งการตรวจผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศด้วย นั้น งานทางด้านนี้แพทย์ของโรงพยาบาลทุกแห่งที่มีหน้าที่ตรวจรักษาผู้ป่วยจะเป็นผู้ให้บริการในงานทางนิติเวชด้านนี้

3. การพิสูจน์ผู้ต้องหาที่สงสัยว่าจะเป็นโรคจิต งานทางด้านนี้ผู้ที่ให้บริการ คือ แพทย์ของโรงพยาบาลโรคจิตที่สังกัดกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง

4. การตรวจพิสูจน์หายาพิษ สารพิษ หรือหาแอลกอฮอล์ในเลือด การให้บริการทางด้านนี้ส่วนใหญ่อยู่กับสถาบันทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มีเครื่องมือครบถ้วน เช่น ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันนิติเวชวิทยากรมตำรวจ เป็นต้น

5. การตรวจวัตถุพยานทางชีววิทยา มีสถาบันที่ให้บริการทางด้านนี้ มีอยู่ในคณะแพทยศาสตร์ของบางมหาวิทยาลัยกับสถาบันนิติเวชวิทยา และกองพิสูจน์หลักฐานของกรมตำรวจ

6. การตรวจพิสูจน์บุตร เนื่องจากงานทางด้านนี้มีน้อยมากในประเทศไทย สถาบันที่ให้บริการทางด้านนี้จึงมีไม่มาก ส่วนมากเป็นสถาบันที่มีการตรวจพิสูจน์หมู่เลือดอยู่เป็นประจำ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ธนาคารโลหิตของสภาอากาศไทย เป็นต้น แต่ปัจจุบันได้มีการนำการตรวจ ดีเอ็นเอ มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ได้ดี สถาบันหลายแห่งที่มีห้องปฏิบัติการด้านนี้ก็สามารถให้บริการนี้ได้

7. งานบริการทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการแพทย์ เป็นงานที่นักกฎหมายจะต้องให้บริการในด้านนี้ ซึ่งยังมีผู้ทำงานในแขนงนี้ไม่มากนัก

เอกสาร

1. Camp, F.E. Gradwohl's legal medicine 3rd Ed. Bristol:John Wright & Sons, 1976: 1-14.
2. Ficarra, B.J. History of legal medicine, In: Wecht, C.H.Legal medicine annual 1976. New Yourk: Appleton-Century-Crofts, 1977: 3-27.
3. Wagner H.J. Zur historischen Entwicklung des Begriffs Aerztlicher Kunstfeher. Z Rechtsmed 1981; 86: 303-6
4. พระยานิติศาสตร์ไพศาล. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยคำสอนปริญญาดรี พ.ศ. 2494 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2495:61.
5. Davis, B.A history of forensic medicine. The Med Leg J 1985; 53 (No.1) : 9-23.
6. Thomas, F. Milestones in forensic science. J Foren Sci 1974; 19:241-53.
7. The forensic sciences in the U.S.S.R. INFORM 1975; 7: No.2.
8. Forensic activities in France. INFORM 1979; 11:No.4.
9. Moenssens, A.A. Fingerprints and the law. Philadelphia: Chilton Book Company, 1969: 1-9.
10. Austria's contributions to the forensic sciences. INFORM 1982; 14: No.2.
11. เวชนิสิต 2482 ฉลอง 50 ปี (2432-2482)
12. หลวงไตรกีสยานุการ. ประวัติและกิจการแผนกพยาธิวิทยา. สารศิริราช ฉบับพิเศษ ฉลองหกสิบปีศิริราช 2493; 49-60.
13. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา 2506; 193-4.
14. ประวัติของกองแพทย์ กรมตำรวจ และโรงพยาบาลตำรวจ. หนังสืออนุสรณ์ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด “ตึกพักพยาบาล” โรงพยาบาลตำรวจ 26 ก.พ. 2508.
15. สุพัฒนา บุญญานิตย์. โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา. เวชสาร กรมการแพทย์ 2515; 21: 1-29.
16. ถวัลย์ อาสนะเสน. นิติเวชศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 1 กทม. : ตลาดพร้าวการพิมพ์ 2519 : (ข)
17. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการเปลี่ยนชื่อภาควิชาในมหาวิทยาลัยมหิดล. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 88 ตอนที่ 51. 18 พฤษภาคม 2514 หน้า 350.